

ارزیابی مکان گزینی مراکز تجاری-تفریحی بزرگ در مناطق ۱ و ۵ شهرداری تهران با تأکید بر مؤلفه‌های دسترسی و حمل‌ونقل

یاسمن شهید ثالث^۱، عباس شیعه^{۲*}

۱- دانش‌آموخته کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی شهری، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۲- استادیار دانشکده عمران، معماری و هنر، گروه شهرسازی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
*نویسنده مسئول (پست الکترونیکی: a-shieh@srbiau.ac.ir)

چکیده

فضاهای تجاری از گذشته تا امروز، دست‌خوش تغییرات گسترده‌ای بوده‌اند. این فضاها در ساختار بازارهای سنتی تنها در قالب محلی برای دادوستد و خرید ایفای نقش می‌نمودند اما آنچه امروز از تکامل فضاهای تجاری در شهرهای بزرگی چون تهران در حال رشد و گسترش است به شکل مراکز تجاری-تفریحی نمود یافته که علاوه بر خرید کردن، فرصت و امکانات لازم را برای گذراندن اوقات فراغت شهروندان فراهم نموده است. با توجه به نوظهور بودن این نوع از فضاها در شهر تهران و مشاهده‌ی مشکلات ناشی از مکان گزینی نامناسب این مراکز، در این پژوهش تلاش شده با ارزیابی مکان گزینی مراکز تجاری-تفریحی بزرگ در سه مرکز پالادیوم، ارگ و کوروش علاوه بر معرفی کلی معیارهای شناخت و ارزیابی، تحلیلی بر پایه‌ی مؤلفه‌های دسترسی و حمل‌ونقل در راستای شناخت وضعیت این سه مرکز بر مبنای روش‌های استاندارد پژوهشی صورت پذیرد و درک بهتر و دقیق‌تری از مشکلات و نواقص مورد مطالعاتی پژوهش ارائه گردد. برای ارزیابی از تلفیق روش تحلیل سلسله‌مراتبی (AHP) و تکنیک تاپسیس (TOPSIS) استفاده شد. نتیجه‌ی این ارزیابی حاکی از آن بود که مرکز تجاری-تفریحی ارگ نسبت به دو مرکز دیگر در سطح مناسب‌تری از مکان گزینی با تأکید بر مؤلفه‌های دسترسی و حمل‌ونقل قرار دارد. همچنین در این پژوهش علاوه بر رتبه‌بندی مراکز از لحاظ مناسب بودن نسبی مکان گزینی بر اساس معیارهای بررسی‌شده تحلیلی از وضعیت این مراکز بر مبنای نظرات مخاطبین و ساکنین محدوده‌های مطالعاتی ارائه گردد. همچنین در نهایت با جمع‌بندی و نتیجه‌گیری و ارائه‌ی پیشنهادهایی در راستای بهبود اتخاذ تصمیمات مدیریت شهری در حوزه‌ی مکان گزینی مراکز تجاری-تفریحی، تلاش شد تا با ارائه‌ی توصیف صحیحی از وضعیت موجود این مراکز در شهر تهران، گامی در راستای بهبود کیفیت مکان گزینی این مراکز در آینده برداشت.

واژه‌های کلیدی: مراکز تجاری-تفریحی، ارزیابی، رتبه‌بندی، تحلیل سلسله‌مراتبی، تکنیک تاپسیس، مکان گزینی، مکان‌یابی

۱- مقدمه

امروزه با توجه به گسترش شهرها و رشد روزافزون جمعیت، افزایش عرضه و تقاضا، صنعتی شدن زندگی، تغییر در الگوی سکونت و توسعه‌ی راه‌های ارتباطی، تقاضا برای کالاها و خدمات عمومی رو به افزایش است. از گذشته تا به امروز فضاهای

^۱مقاله‌ی حاضر برگرفته از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد "یاسمن شهید ثالث" با راهنمایی "دکتر عباس شیعه" می‌باشد که در "دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران" با عنوان "ارزیابی مکان گزینی مراکز تجاری-تفریحی بزرگ در شهر تهران (منطقه ۱ و ۵ شهرداری شهر تهران)" انجام شده است.